



GURMELAN I PALASIOS

# MEKKOJ



KNJIGA 5





## **MEK KOJ**

knjiga, 5

**Tekst:** Žan-Pjer Gurmelen (Jean-Pierre Gurmelen)

**Crtež:** Antonio Hernandez Palacios (Antonio Hernandez Palacios)

**Glavni urednik:** Šlobodan Jović

**Urednik:** Dragan Jovanović

**Prevod:** Dragan Milojević

**Lektura:** Spomenka Tripković

**Korektura:** Agencija Mahačma

**Upis teksta i dizajn:** Savo Katalina

**Štampa:** Publikum, Šimanovci

**Copyright za srpski prevod:**

© 2023, Darkwood

### **IZDAVAČ:**

Darkwood d.o.o, Beograd

e-mail: [info@darkwood.co.rs](mailto:info@darkwood.co.rs)

[www.darkwood.co.rs](http://www.darkwood.co.rs)

011/2622-867

064/6465-755



### **BOOK 5**

Mac Coy 17 – Terreur Apache

Mac Coy 18 – La Malle aux Sortilèges

Mac Coy 19 – La Lettre de Hualco

Mac Coy 20 – Sur la Piste de Miss Kate

Mac Coy 21 – Lointaine Patrouille

©Dargaud 1991–1999, by Gurmelen, Palacios

[www.dargaud.com](http://www.dargaud.com)

All rights reserved

CIP – Katalogizacija u publikaciji

Narodna biblioteka Srbije, Beograd

ISBN 978-86-6163-663-9

COBISS.SR-ID 129168137



# UMEKOJENJE

**K**ad je Džon Pemberton, veteran Građanskog rata i slobodni zidar, u želji da smanji svoju zavisnost od morfijuma koju je stekao usled bolova od gotovo fatalnih posledica ranjavanja u jednoj bici, rešio da sâm spravi lekoviti eliksir u duhu *vina marijani* (alkoholnog pića od koke za koje se pričalo da umanjuje brojne tegobe), nije mogao ni da nasluti da će time pokrenuti točkove jedne od najprofitabilnijih kompanija koje su ikad postojale i koja će s pravom zaslužiti sve epitete, kako pozitivne, tako i negativne, globalne korporacije par ekselans.

Priča o Pembertonu, njegovom okruženju i tektonskim promenama u društvu nije mogla, jasno, u to vreme ni imati naznake onoga u šta će se s vremenom izmetnuti, poprimivši jednu sasvim drugačiju strukturu, ali svakako najbolje oslikava poslednju deonicu XIX veka, kroz koju nas, poput kakovog Vergilija kroz pakao u koji se pretvorio severni deo Amerike, provode Gurmelan i Palasios. Pakao u ovom slučaju nije samo kolektivni, već i lični, pa tako spoznajemo prave razloge Kenikinog pridruživanja vojsci – i čudesnu moć strpljenja! – ili gneva koji je Asesino, poglavica Čirikava, nakon masakra na Srebrnoj reci nosio u sebi. Gresi iz prošlosti i fatalistička sklonost ka osveti nisu nešto što je karakteristično samo za poslednje epizode serijala o Mek Koj, ali uklopljeni u sveukupni sumrak jedne epohe, i onoga što obično u moralnom i etičkom smislu jedan takav sumrak povlači za sobom, tvore izuzetno mračnu i obespokojavajuću završnu reč koju su autori, čini se, hotimice želeli da potcrtaju.

Uistinu, svet i ljudi koji su ga nastanjivali u prošlom albumu Gurmelana i Palasiosa nisu u ovom nužno drugačiji, ali primetan je daleko direktniji, sumorniji i, recimo to jednostavno, brutalniji pristup scenariste i crtača: od grotesknih prikaza grozomornih nedela koja je ljudski duh u stanju da načini, pa do opačina neviđenih razmera. Civilizacija i čovečanstvo su, izgleda, krenuli dalje, a neke žrtve morale su da budu plaćene, tako da ni hroničarima nije preostalo ništa drugo do da verno isprate sve promene i u najboljem mogućem maniru predoče duh vremena. Možda se čistuncima neće svideti grafički prikaz psa na ražnju ili naglavačke



Džon Pemberton, tvorac osvežavajućeg eliksira

raspetog kauboja na ranču Andersonovih – baš u maniru drevnih Rimljana – no i njima mora biti jasno da se ljudska priroda, uprkos napretku, železničkim prugama, te razvoju saobraćaja, pismenosti i demokratije, nije izmenila milenijumima.

Ogoljena slika Zapada, u kojem i dalje postoje rasute bande Apača koje teroriju živalj, pljačke banaka beskrupuloznih revolveraša i ljudi od akcije, prevrtljivaca svih fela, samo je posledica jednog novog sveta, sveta koji se „ubrzao”. Moralna degradacija u svim nivoima američkog društva, od kojih je možda najšokantnija ona u redovima američke vojske, kad veterani u plavim uniformama, očiju užagrenih od pohlepe za zlatom i brzim bogaćenjem preko noći, okreću leđa svojim drugovima, odriču se zakletve i odbijaju poslušnost oficirskom kadru, bezobzirno napuštajući moralna načela za koja su bili plaćeni da ih brane, izazvaće verovatno najveće zgražavanje kod čitalaca. Ni Gurmelan ni Palasios nisu bili dvosmisleni kad su ih u epizodi *Tragom gospođice Kejt* doslovno predstavili kao bezobzirne životinje, dodelivši Mek Koj nezahvalan zadatak da juri takve istinske zveri – zapravo, zvečarke mnogo gadnije od onih pravih, koje će u jednoj sceni Mek Koj i njegov pratilac



s gađenjem ubiti. Nisu se libili ni da grafički prikažu seksualno napastvovanje, nešto što dosad nije bio slučaj u njihovom radu na ovom serijalu, svesno se opredelivši za to da što vernije oslikavanje nasilja svake vrste prenese njihovu poruku i zabrinutost nad budućnošću sveta. Njihova osuda „druge strane medalje”, koju svaka civilizacija neizbežno donosi sa sobom, nazvali mi to poetskom pravdom ili ne, najpreciznije se ogleda u jezivo praznom i kao beskrajni ambis mračnom pogledu gospođice Kejt na kraju priče, pogledu koji je prešao onu stranu ljudske psihopatologije i kojem povratka više nema. Slabašni, titrajni osmejак na njenom licu čitalac može, zavisno od svog opredeljenja, ipak protumačiti kao neuhvatljivu naznaku nade u bolje dane (otuda sunce nakon svih tih tabli čistog mraka), koje se autori nisu odrekli.

Mnogo je onih koji Građanski rat u SAD smatraju prvim pravim „modernim” ratom, sukobom koji je doneo mnoge promene u načinu ponašanja ljudi, odsustvu empatije, vođenju poslova i slično. Kao i u svakoj analizi, prisutno je, međutim, daleko više faktora koji u krajnjoj liniji dovode do opšte promene u društvu i među pojedincima. U prethodnim albumima videli smo kako nasilje (bilo prema starosedecima, bilo prema kriminalcima ili civilima) nije bilo ništa „poetičnije” ili više „u duhu romantičnog Divljeg zapada”, već jednostavno samo to – nasilje. Problem je jedino u tome što su, u međuvremenu, neki elementi modernosti pedantnije i dublje ogolili njegovu suštinsku prirodu i pojačali eho praznine koji naš mozak moralnih osoba razdvaja od primordijalnih gmazova. Dakle, za nekoga je to bio uticaj Građanskog rata (i razornih posledica koje je ostavio na čitave porodice, naselja i oblasti – o čemu smo već ranije govorili), za druge globalni uticaj industrijske revolucije i njene protestantske prirode, zasnovane isključivo na meritornim vrednostima *brže! jače! više! bogatije! moćnije!* na sve veće raslojavanje i nejednakost među ljudima (ni levičarsko-socijalni pokreti, koji su se kasnije javili kao pokušaj „uravnoteženja”, nisu doneli ništa dobro, naprotiv), a za treće razvoj bankarstva i multinacionalnih kompanija (kasnije korporacija).

I tu dolazimo do već spomenutog gospodina Pemberton, pukovnika Konfederacije i apotekara po struci. U moru poslovičnih mešetara i nadrilekara što su povazan preko oglasa u novinama prodavali svoje lekovite eliksire i razvijali biznis on je uspeo da se izbori za svoje mesto pod suncem tako što je 1886. napravio bazu u vidu sirupa za svoju bezalkoholnu verziju francuske vinske koke, koju je najpre reklamirao kao

„medicinski tonik” (idealna za glavobolju, mamurluk, sve oblike zavisnosti, stomačne tegobe, glavobolju, impotenciju – samo kažite!), a onda, shvativši da bi za finansijsku produktivnost firme daleko bolje bilo da to piće piju i oni *zdravi*, a ne samo bolesni, promenio celokupan marketinški narativ u „osvežavajući napitak”. Cinici su mu kasnije prebacivali da je, pored one fame o formuli koju navodno poznaju samo čelnici kompanije i drže je u najvećoj tajnosti (što je idealno poslužilo Gurmelanu i Palasiosu kao *mekgafin* za epizodu *Pismo iz Hualka*), priča o zdravstvenim efektima njegovog napitka samo još jedna u nizu *eufemizama* na kojima počiva ta kompanija. Pri ruci mu se zgodno zatekao partner i računovođa Frenk Robinson, koji je kumovao imenu pića (učinilo mu se da bi „dva slova C bila idealna za reklame”) i koji je osmislio prepoznatljiv logo.

Bilo kako bilo, iako možda uspešan kao hemičar i tvorac osvežavajućih napitaka, to svakako nije bio kao poslovni čovek, te je vrlo brzo bio primoran da rasproda deonice i udeo u poslovanju svojim sitnijim partnerima, ne ubravši plodove svog rada u punom obimu. Na scenu tada stupa druga najznačajnija ličnost u istorijatu ove firme, Asa Kendler, punokrvni poslovni tajkun i lokalni političar (*ova* formula je već daleko poznatija i češća!). On zapravo predstavlja idealan obrazac svih potonjih – pa i današnjih – vlasnika korporacija, tih modernih korifeja poslovne globalne elite koja, zahvaljujući svom finansijskom uticaju, prodire i u političku, državničku strukturu i tako kroji prirodu i teksturu društva i zajednice po svojoj nezajažljivoj volji. Upravo Kendleru je Pemberton, neposredno pred svoju smrt 1888. godine, prodao većinski deo prava nad kompanijom (zli jezici tvrde da je tokom Pembertonove sahrane spopadao i njegovu majku da mu prepusti *sva* prava), a ovaj je, vešto koristeći svoj uticaj i veze u politici koje je imao, od kompanije koja je prodavala devet čaša svog pića na dan uspeo da napravi međunarodno prepoznatljiv brend i poslovnu imperiju. Dukupivši ostatak deonica i preuzevši potpunu kontrolu (zli jezici, opet, tvrde da je izvesne potpise falsifikovao, a kasnije u podmetnutom požaru uništio dokaze tog falsifikata) 30. avgusta 1888. godine – u vreme kad je, zašto i to ne spomenuti pažljivije nastrojenim čitaocima, s druge strane okeana London nastavila da obavlja jedna druga vrsta pošasti, jedna mračna novotarija koja je izmenila duh vremena i uvela svet u „eru modernosti” – Kendler je patentirao brend, detaljno poradio na marketingu, zakupio bilborde širom najprometnijih avenija i tro-



toara i do 1895. uspeo da obezbedi prodaju napitka širom SAD. Delatnost kompanije je još od tih dana dovedena do savršenstva, a pojedine analize tržišta, mogućnosti prodaje u vojnim kantinama ili školskim objektima, te najboljih lokacija za postavljanje reklama graničile su se sa ozbiljnim naučnim studijama. Takođe, saradnja sa slavim ličnostima, glumcima i pevačima, akvizicija studija *Kolumbija* zarad plasiranja vlastitog narativa, reklamiranje na radijskim (i kasnije televizijskim) stanicama, te prodaja ideje, principa (agende, ako hoćete) o porodičnim vrednostima, Deda Mrazu, praznicima – onoga što vi mislite o datom proizvodu umesto proizvoda samog – potekla je već iz predratnog perioda. Kad je nešto kasnije licencirana i tehnologija flaširanja pića, samo je nebo postalo granica. U decenijama koje su usledile istorija kompanije često će se dodirivati sa zvaničnom, ratnom, poslovnom, ekonomskom istorijom SAD, istorijom koja će biti prožeta brojnim kontroverzama – od lobiranja da kompanija bude izuzeta od ograničenja isporuke šećera tokom Drugog svetskog rata jer je njeno piće zdravo i dobro za moral i energiju vojnika, te snabdevanja suparničke, nacističke strane i njenih trupa i građana, preko gušenja konkurencije sklapanjem ekskluzivnih ugovora ili bezočnim učenama, pa do brojnih teških optužbi za zagađivanje izvora vode u pojedinim krajevima ili čak i onih teško dokazivih za pretnje, otmice i ubistva sindikalnih aktivista u Latinskoj Americi. Širenje kompanije i van granica SAD, uz razvoj nekoliko desetina postrojenja za punjenje širom planete, često uz pomoć američke vojske kao prodajnog izvoznika, omogućilo joj je da prodaje svoj proizvod u svim zemljama – osim Kube i Severne Koreje – i da ga reklamira uz brojne igračke, lutkice, karte za igranje, društvene igre i slično. S druge strane, kako to već biva s glomaznim kompanijama, uvedene su i brojne fondacije koje se ne bave primarno onim što je osnovna delatnost same matice, već su posvećene problemima prehrane ili teških bolesti u zemljama Trećeg sveta, brizi o ženama i sveukupnoj dobrobiti čovečanstva, očuvanju životne sredine i ekološkim procesima itd. Naposletku, i sâm napitak prešao je pun krug: od „zdravog” pića koje je pomagalo u rešavanju brojnih zdravstvenih tegoba, danas se smatra uzročnikom karijesa, gojaznosti i dijabetesa.

Pored šifre za novotarsko piće, narečena epizoda *Pismo iz Hualka* sadrži i jednu sjajnu akcionu sekvencu pljačke banke, a kako je razvoj bankarstva umnogome doprineo menjanju poslovne klime i pripremi terena za razvoj firmi kao što je *Koka-Kola*, red

je da, držeći se Brehtove maksime „Šta je provala u banku spram njenog osnivanja?”, kažemo ukratko koju i o ovom fenomenu. Naime, bitka oko toga ko će izdavati novac u novostvorenim kolonijama predstavljala je središnji problem čitave istorije SAD i bila je povod za brojne sukobe i ekonomske krize. Od 1764. to pravo je čak osam puta prelazilo u razne ruke, a brojni predsednici, poput Frenklina, Džefersona, Džeksona ili Linkolna otvoreno su se stavljali na stranu onih koji su smatrali da je po državu i vladu najpogubnije da ono bude u rukama privatnih centralnih banaka. Nakon finansijskog osamostaljenja od britanske krune, koja je pokušala da dodatno oporezuje američke kolonije, „očevi nacije” s Frenklinom na čelu uspeali su da na osnovu poverenja odštampaju monetu koju su zvali „kolonijalni listić”, novac bez duga i bez podloge u zlatu i srebru, ubrzavši tako i formalno osamostaljenje. Britanija je potom pokušala da zabrani svim kolonijama da izdaju svoj novac i nametne im isplatu poreza u zlatnom ili srebrnom novcu, što je Frenklin protumačio kao „nemogućnost da kolonisti dobiju moć da zauzdaju sopstveni novac i izvuku ga iz ruku kralja i međunarodnih bankara”. To je, po Frenklinu, bio i osnovni razlog izbijanja revolucije, okončane Deklaracijom o nezavisnosti. Kako je revolucionarima pak podjednako bio neophodan novac, morali su da dozvole bogatom trgovcu Robertu Morisu da otvori privatnu centralnu banku, nazvanu Banka Severne Amerike. Moris je, koristeći svoj politički uticaj, uzurpirao zlato koje je Francuska pozajmila SAD kao ratnom savezniku i pretvorio ga u sopstveni depozit ili razdelio svojim partnerima, a svojoj banci dodelio monopol nad štampanjem monete. Svesni toga da će svako buduće formiranje privatne centralne banke uvek dovesti do ovakvih ili sličnih problema, u establišmentu je rastao otpor prema tome, a Tomas Džeferson direktno je izjavio: „Dozvoli li američki narod privatnoj banci kontrolu nad izdavanjem valute, najpre inflacijom, a potom deflacijom, onda će banke i korporacije toliko narasti da će ljudima uzeti svu imovinu, dok će im se deca probuditi kao beskućnici u zemlji koju su njihovi očevi osvojili.”

Uprkos tome, i uz brojna upozorenja državnih guvernera i lokalnih političara, narednih nekoliko decenija proteklo je u nadigravanju državnih vlasti s jedne i privatnih investitora, bogataša i magnata s druge strane u tome ko će imati kontrolu nad štampanjem novca i, posledično, nad državnim dugom i dugom stanovništva. Finansijski rast pojedinih porodica u Evropi, poput Rotšilda, i njihov uticaj čak i na rat-



na zbivanja na Starom kontinentu dodatno su pritiskali mladu američku državu. Tako je i prilikom osnivanja Druge banke SAD primenjen oprobani princip: vlada je uložila 20% osnivačkog kapitala, koji je „magijom” delimičnog pozajmljivanja pretvoren u pozajmicu privatnim investitorima, a oni su potom njime otkupili preostalih 80% akcija! Sit ovakvih mahinacija i manipulacija bogataške elite, predsednik Endru Džekson odbio je da banci produži licencu za štampanje novca, rešivši da stane „hidri” i „jazbini zmija” za vrat. Bitka Džeksona i bankara bila je ljuta: banka je veštački izazvala ekonomsku krizu padom plata i rastom cena, ali Džekson je bio tvrd orah, pa je 1835. uspeo da isplati nacionalni dug, što ga čini jedinim predsednikom koji je u tome uspeo. Postoji mnogo onih koji tvrde da je naredni korak finansijske elite, izazivanje Građanskog rata, bio svestan pokušaj bankara da podele naciju i metodom „zavadi pa vladaj” ostvare ekstraprofit i prošire svoj uticaj. Međutim, novi predsednik Linkoln im je dohakaio štampanjem „grinbeka” (novčanica sa zelenom pozadinom), neopterećenih kamatama ili dugom, kojima je isplaćivao vojsku. Slučajno ili ne, pao je kao žrtva atentata, a bankari su već 1871. uspostavili zlato kao standard, čime su stvorili preduslove da uspostave svoja pravila igre i pretvore SAD u veliku korporaciju kojom će isključivo oni upravljati. Prirodno, usledila je serija novčanih recesija, što je primoralo Kongres da usvoji zakon kojim je bankarski sistem stavljen pod centralizovanu kontrolu (centralnu banku kojom su upravljali privatni investitori). Veštački stvorene recesije ili depresije, dakle inflacije, samo su posledica manipulacije novcem onoga ko taj novac emituje (štampa) i određuje mu količinu u opticaju. Kad je još jedan predsednik, Džeјms Garfield, shvatio da „ko god kontroliše obim novca u nekoj zemlji apsolutni je gospodar čitave industrije i trgovine”, ubrzo je i on bio ubijen. Dalja receptura, koja nas je uvela u XX vek i koja izlazi iz okvira priča o Mek Koku, identična je: izazivanje kriza, uvođenje u ratove, destabilizacija berze, štampa-

nje novca bez pokrića itd. Sve je to rezultiralo, zahvaljujući predanom radu porodica Morgan i Rotšild, najpre tajnim sastankom na ostrvu Džekil 1910, gde su ustanovljeni okviri za formiranje nove centralne banke koja će biti u privatnim rukama, a potom i 1913, nakon 150 godina borbe za finansijsku prevlast, izglasavanjem zakona o formiranju Federalnih rezervi.

U takvoj konstelaciji odnosa u američkoj državi, a kao da su i sami bili pomalo uzdrmani turobnim dešavanjima u srcu Evrope u trenutku dok su devedesetih godina XX veka radili na poslednjim epizodama, Gurmelan i Palasios donekle su ipak posegnuli i za nešto poetičnijim obrisima svog dela. Kao svojevrsnu poslednju odu jednom svetu koji nestaje, jednoj epohi koja je nadahnula brojne pisce, istraživače i pustolove, odlučili su da epizoda *Ukleti kovčeg* ima elemente snoviđenja, to jest došlo je do „provale fantastike” u njihov realistični prosede. Ne manje značajno, ova epizoda sa elementima iracionalnog, od sitnih detalja (ime Asasino dosta nalikuje Asesinu, koje će imati sudbonosan značaj za Mek Koku) pa do narativnih elemenata koji se ponavljaju i u poslednjoj priči, *Usamljena patrola* (snežni ambijent, žena oteta iz redova Indijanaca, napad pume [umesto medveda]), kao da predstavlja nagoveštaj onoga što će se protagonisti desiti. Iako bi pojedini čitaoci mogli zameriti autorima da su „zgodno” otpisali pojedine Mek Kokeve prijatelje i saradnike, naglo i brzinski saopštavajući ili prikazujući njihovu sudbinu, ne možemo prenebrežnuti da su, uprkos tamnijoj teksturi poslednjih epizoda, uspeli i da ih u završnim kadrovima oboje nešto finijim tkanjem. Baš poput andrićevskog snega u *Proklesoj avliji*, koji s podjednakom ravnoću prekriva i mrtve i žive, u svetu u kojem su živi pobedili jedino zbog toga što su nadživeli pokojnike, tako i mek, paperjast sneg prekriva mrtvog (živog?) Mek Koku, *umekojava* ga, u svojevrsnom otvorenom kraju, kakav verovatno i priliči legendama, koje nikad neće umreti.

**Dragan Jovanović**

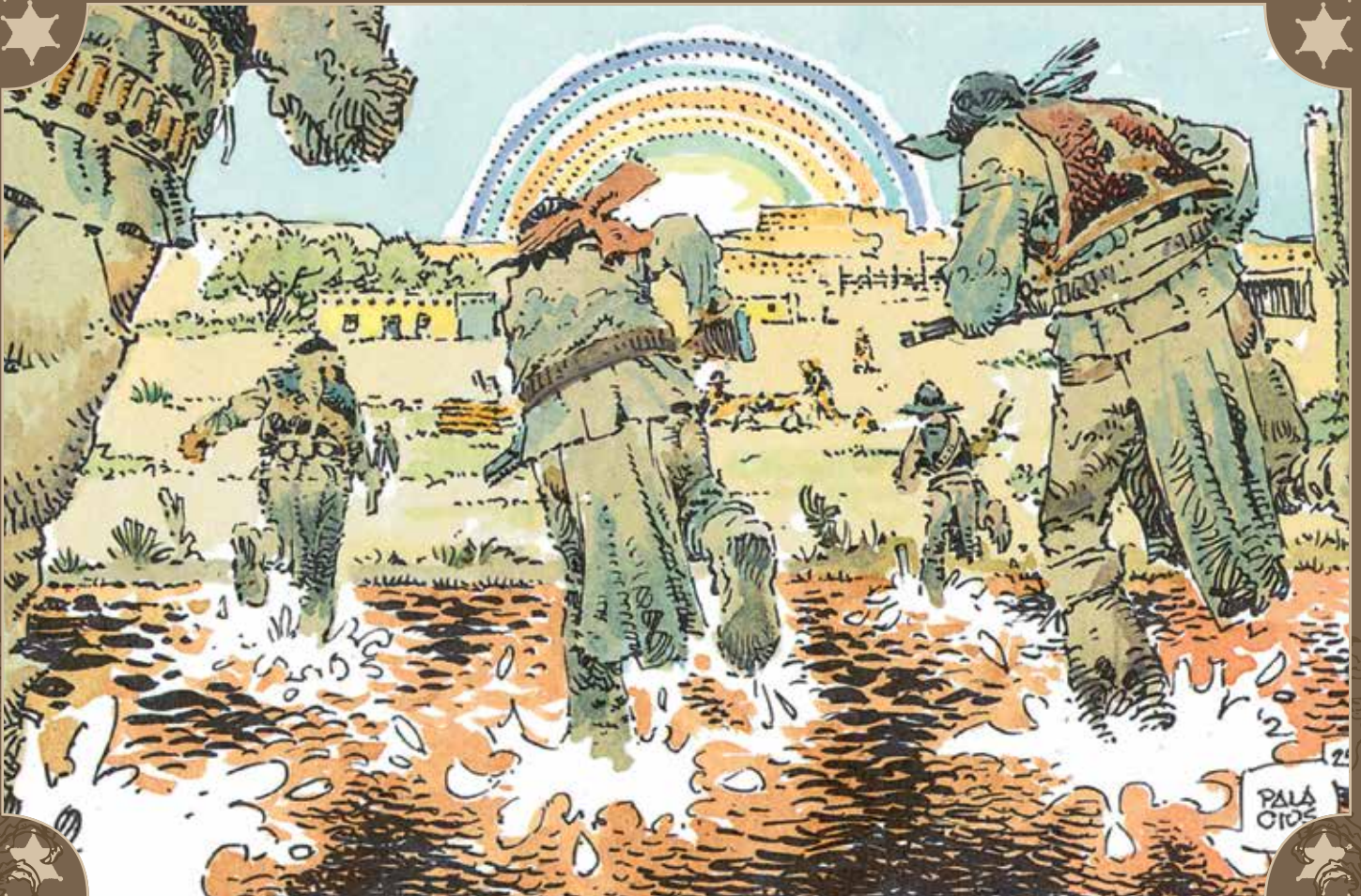






# MEK KOJ

## APAČKI TEROR



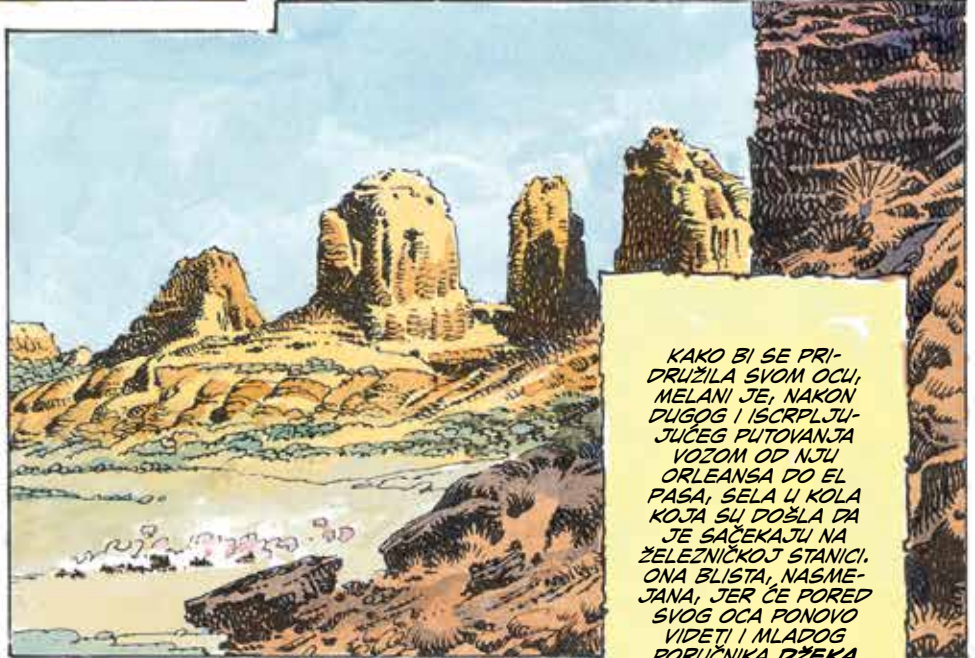
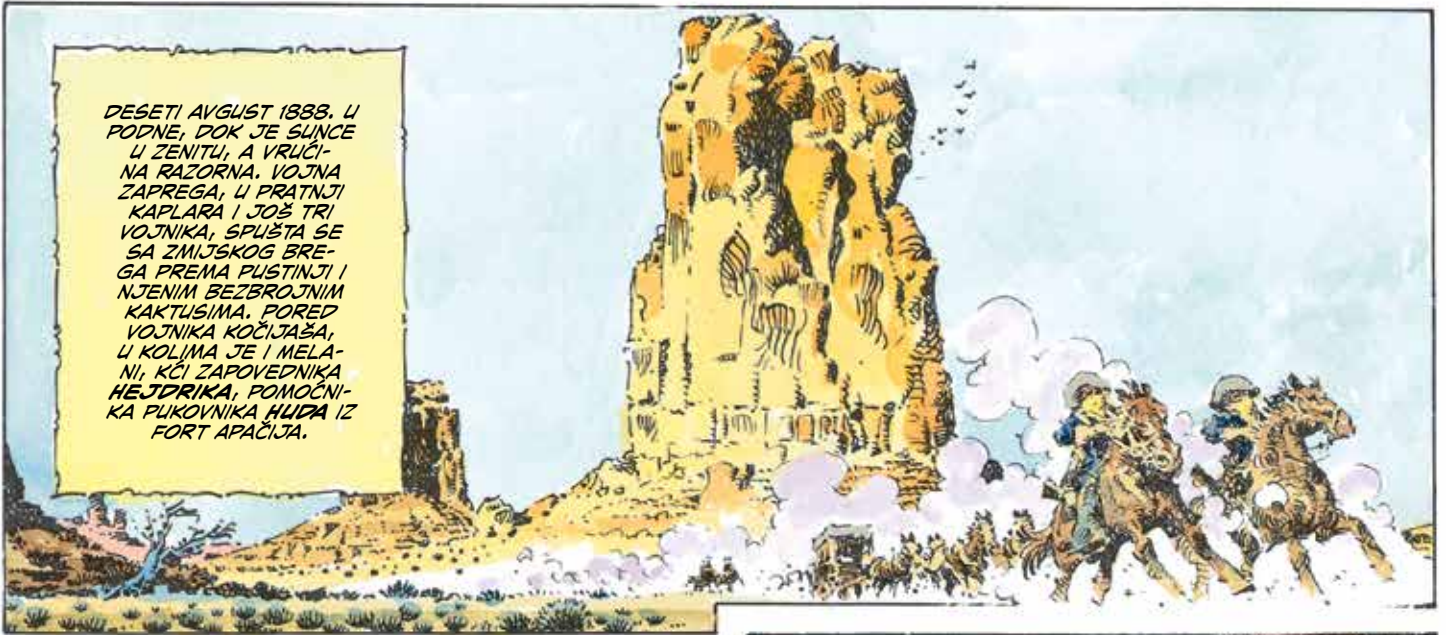




PALA  
C105



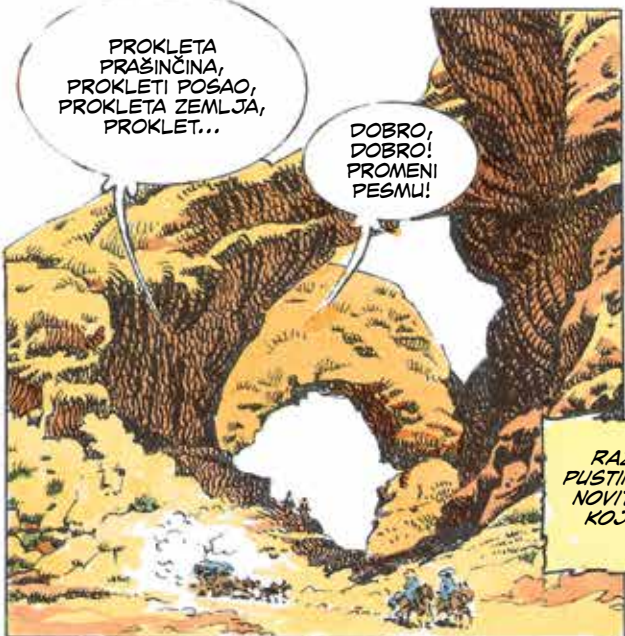
DESETI AVGUST 1888. U  
PODNE, DOK JE SUNCE  
U ZENITU, A VRUĆI-  
NA RAZORNA. VOJNA  
ZAPREGA, U PRATNJI  
KAPLARA I JOŠ TRI  
VOJNIKA, SPUŠTA SE  
SA ZMIJSKOG BRE-  
GA PREMA PUSTINJI /  
NJENIM BEZBROJNIM  
KAKTUSIMA. PORED  
VOJNIKA KOČIJAŠA,  
U KOLIMA JE I MELA-  
NI, KĆI ZAPOVEDNIKA  
HEJDRIKA, POMOĆNI-  
KA PUKOVNIKA HUDA IZ  
FORT APACIJA.



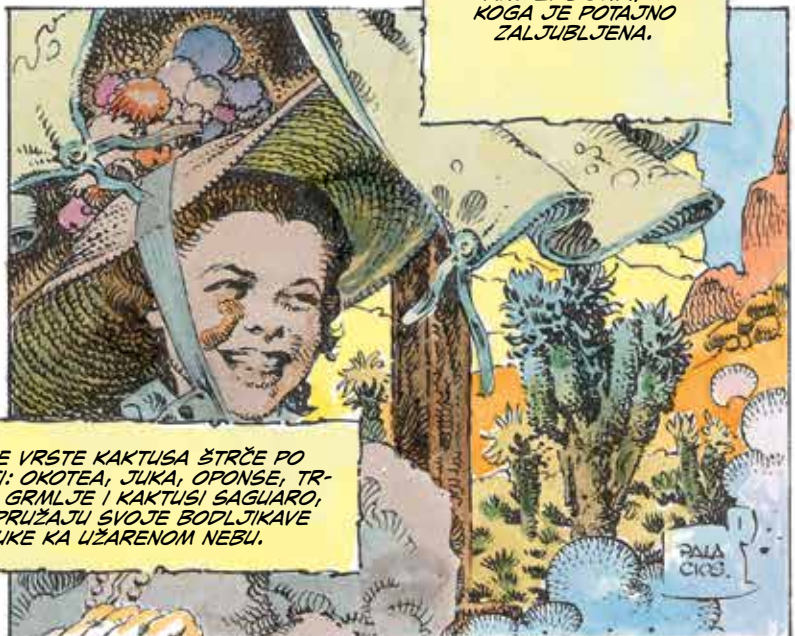
KAKO BI SE PRI-  
DRUŽILA SVOM OCU,  
MELANI JE, NAKON  
DUGOG I ISCRPLJU-  
JUĆEG PUTOVANJA  
VOZOM OD NJU  
ORLEANSA DO EL  
PASA, SELA U KOLA  
KOJA SU DOŠLA DA  
JE SAČEKAJU NA  
ŽELEZNIČKOJ STANICI.  
ONA BLISTA, NASME-  
JANA, JER ĆE PORED  
SVOG OCA PONOVO  
VIDETI I MLADOG  
PORUČNIKA DŽEKA  
ANDERSONA, U  
KOJA JE POTAJNO  
ZALJUBLJENA.

PROKLETA  
PRAŠINČINA,  
PROKLETI POSAO,  
PROKLETA ZEMLJA,  
PROKLET...

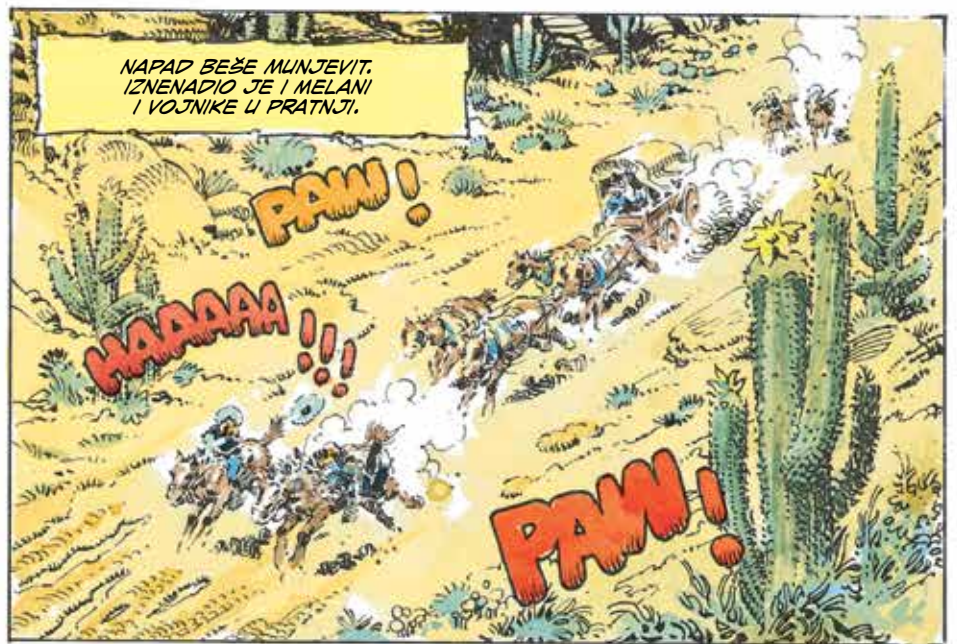
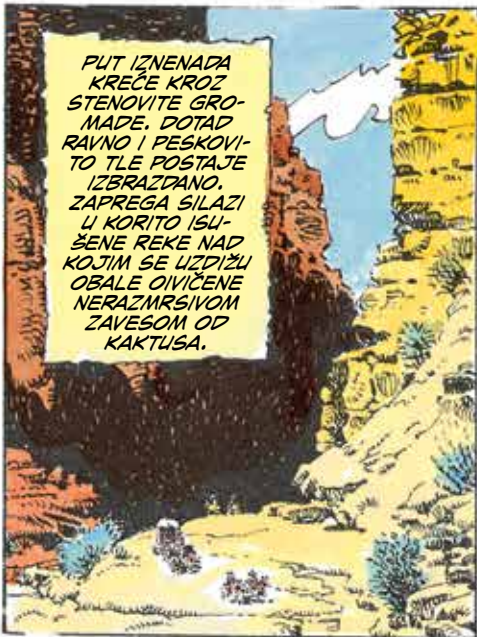
DOBRO,  
DOBRO!  
PROMENI  
PESMU!



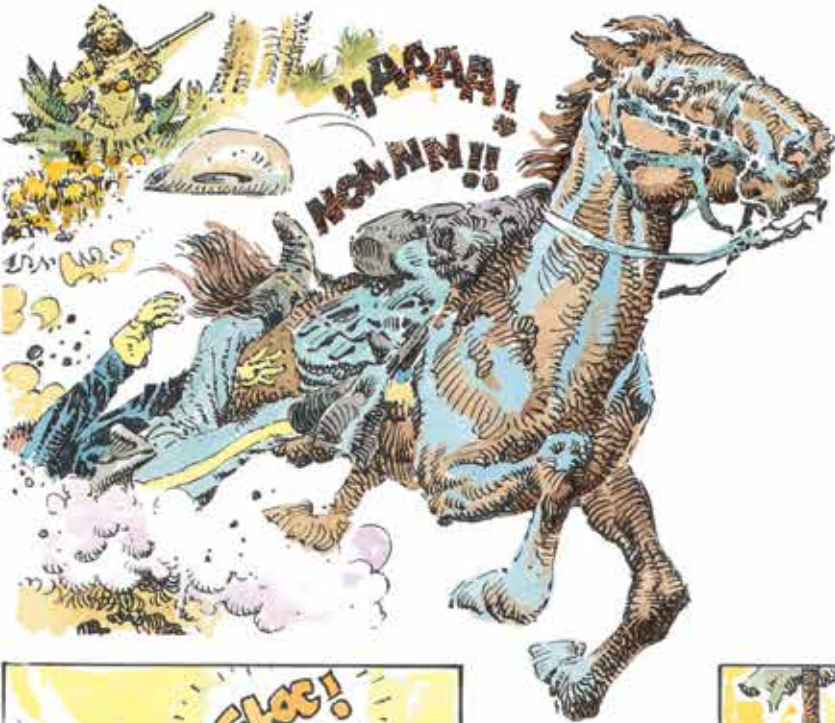
RAZNE VRSTE KAKTUSA ŠTRČE PO  
PUSTINJI: OKOTEJA, JUKA, OPONSE, TR-  
NOVITO GRMLJE I KAKTUSI SAGUARO,  
KOJI PRUŽAJU SVOJE BODLJIKAVE  
RUKE KA LIŽARENOM NEBU.







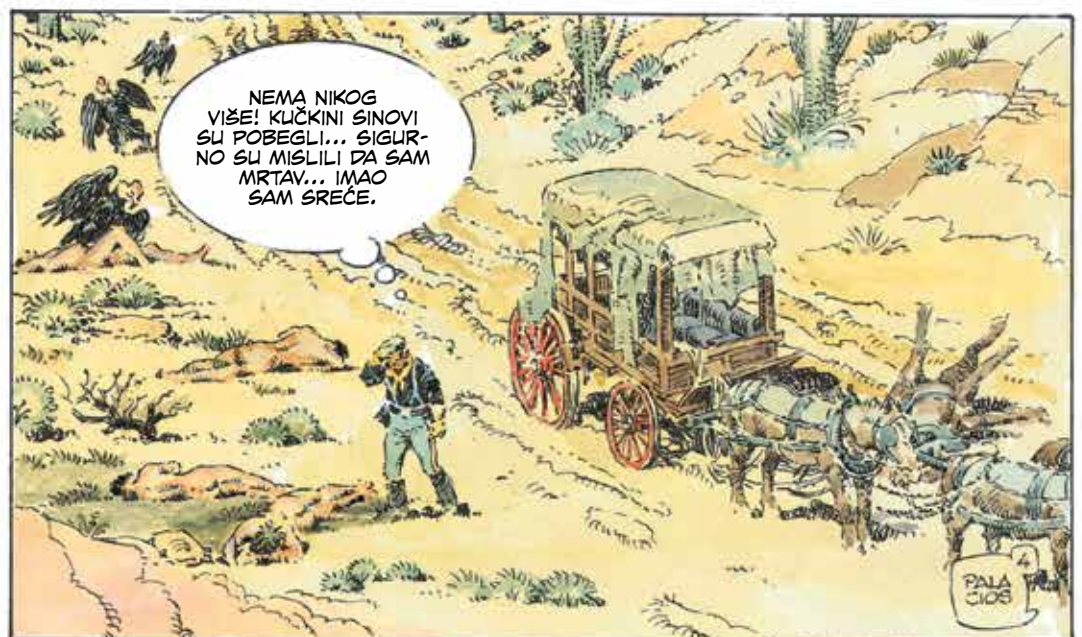
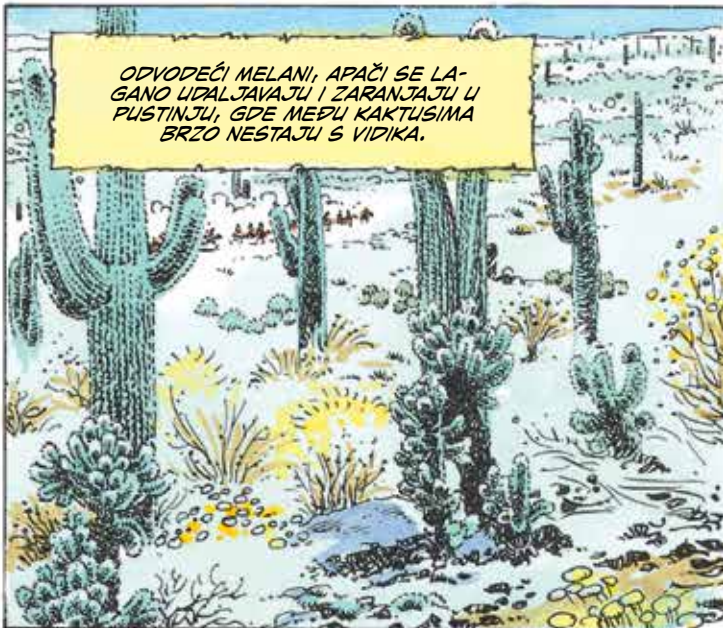




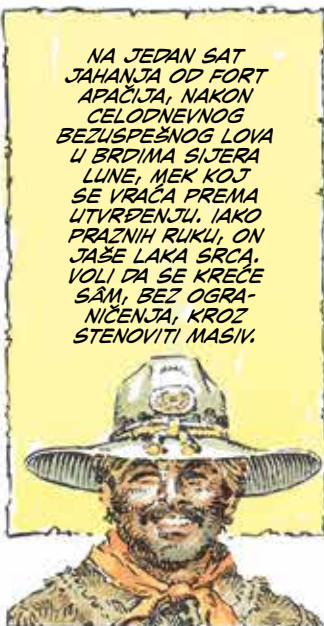
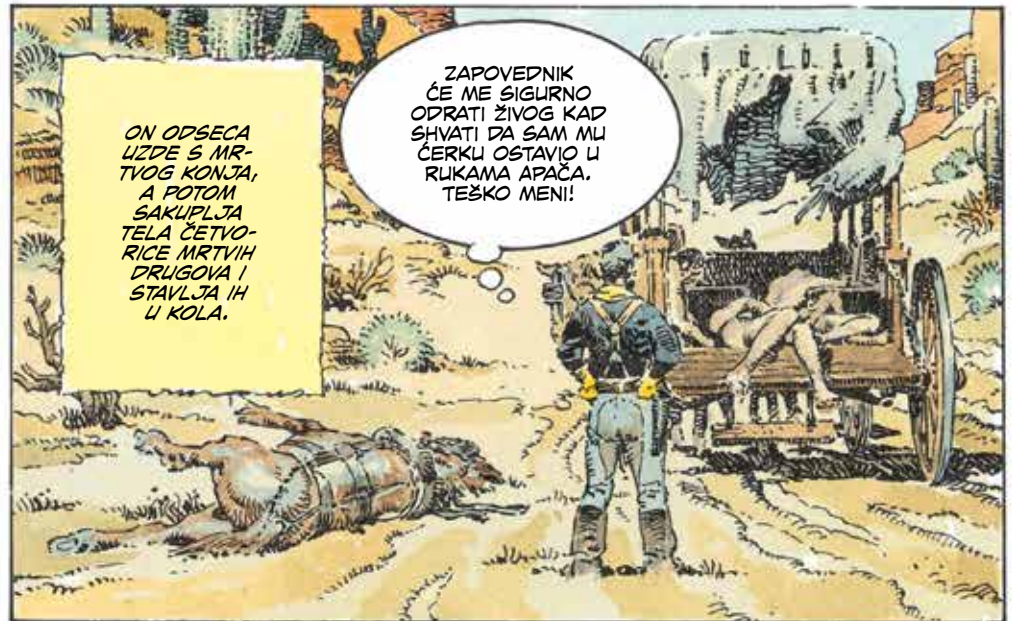
JEDAN OD  
APAČA SE  
POPEO NA  
SEDIŠTE  
I ONE-  
SVESTIO  
KOČIJAŠA  
LIDARCEM  
KLUNDA-  
KOM PRE  
NEGO ŠTO  
JE USPEO  
DA UBIJE  
MELANI.



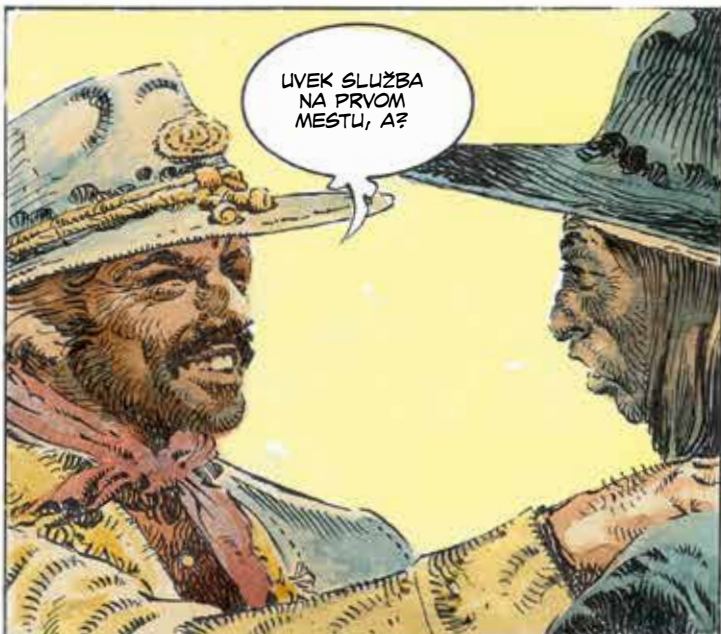
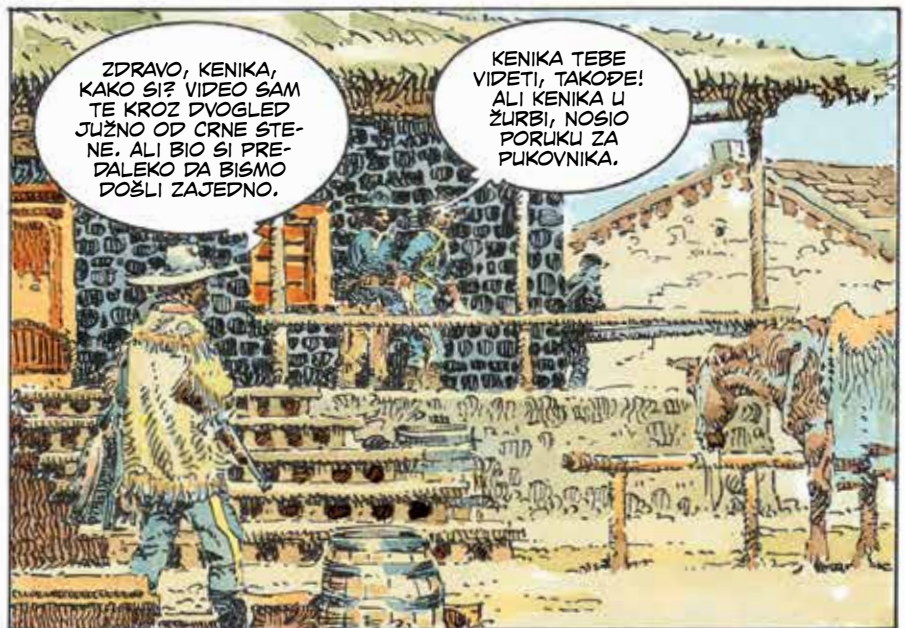




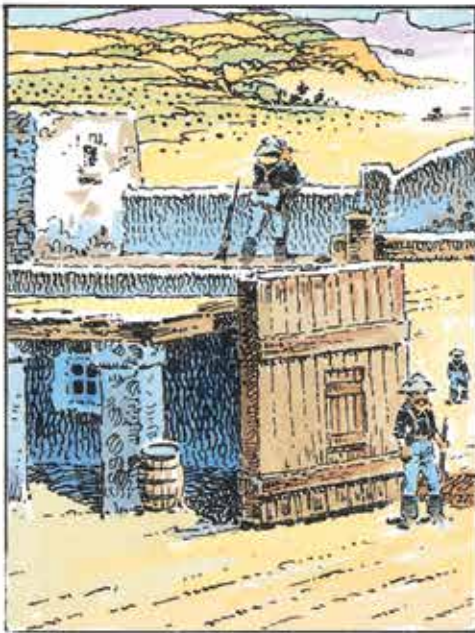












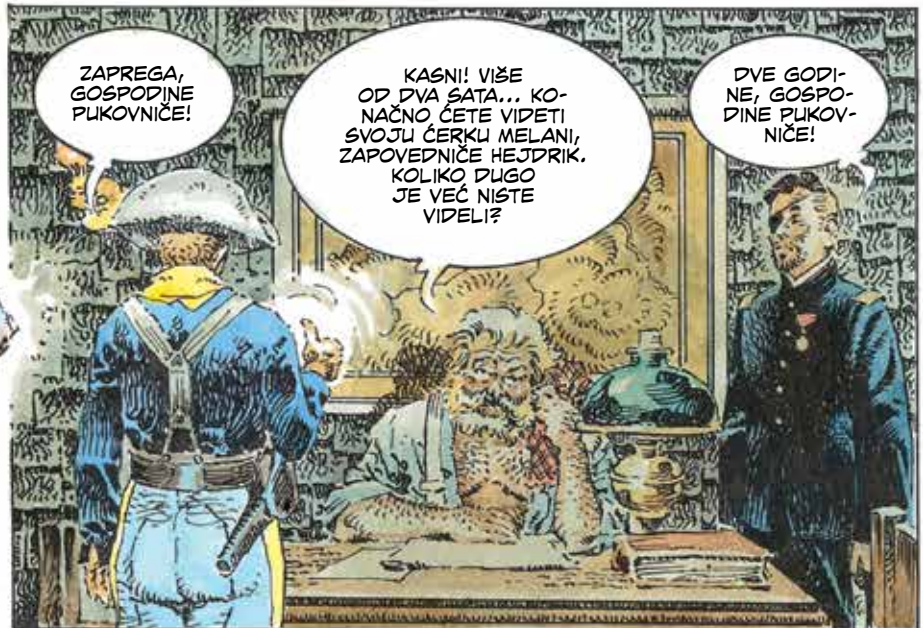
HEJ, KAPLARE!  
EVO KOLA, ALI MORA-  
ĆETE IM POČI U SUSRET.  
KOČIJAŠ JE ISPRUŽEN  
NA SEDIŠTU I NEMA NI-  
KOG OD PRATNJE.  
VRLO NEOBIČNO.

DRUO! IDI  
VIDI ŠTA SE  
DOGAĐA!

KREĆEM!



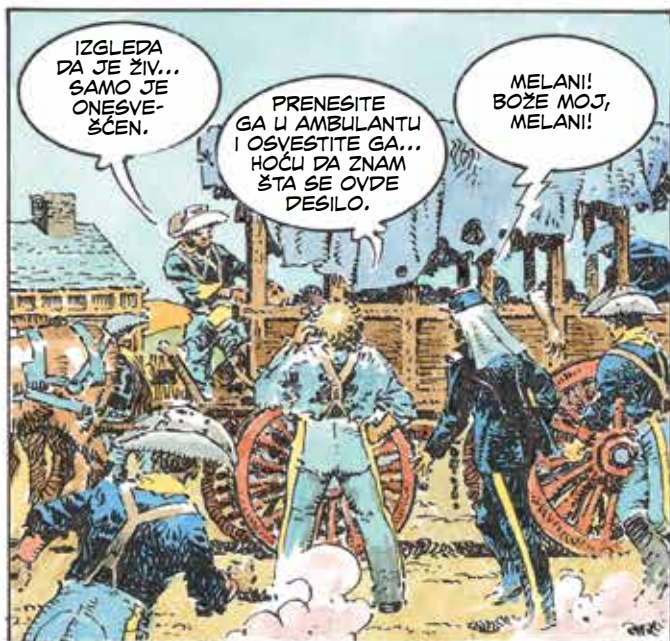
IDI OBAVESTI  
PUKOVNIKA  
HUDA DA STIŽE  
ZAPREGA.



ZAPREGA,  
GOSPODINE  
PUKOVNIČE!

KASNI! VIŠE  
OD DVA SATA... KO-  
NAČNO ĆETE VIDETI  
SVOJU ĆERKU MELANI,  
ZAPOVEDNIČE HEJDRIK.  
KOLIKO DUGO  
JE VEĆ NISTE  
VIDELI?

DVE GODI-  
NE, GOSPO-  
DINE PUKOV-  
NIČE!



IZGLEDA  
DA JE ŽIV...  
SAMO JE  
ONESVE-  
ŠĆEN.

PRENESITE  
GA U AMBULANTU  
I OSVEŠTITE GA...  
HOĆU DA ZNAM  
ŠTA SE OVDE  
DEŠILO.

MELANI!  
BOŽE MOJ,  
MELANI!



A MELANI...  
ŠTA SE DE-  
ŠILO MOJOJ  
KĆERI?



VI OSTALI,  
IZNEŠITE TE  
LEŠEVE IZ KOLA  
UMESTO ŠTO  
BLENETE.

TRUBAČU, SVIRAJ  
ZBOR OFICIRA I NAĐI-  
TE MI MEK KOJA I  
KENIKU, NEKA SE POD  
HITNO JAVE U MOJU  
KANCELARIJU!

PALA ČIOS





KASNIJE...

DAKLE?  
DA LI JE KOČI-  
JAŠ PROGO-  
VORIO?

JESTE, PUKOVNIČE.  
BIO JE SAMO KLONIO. NA-  
KON ŠTO SU GA ONESVESTI-  
LI, APAČI SU POMISLILI DA JE  
MRTAV. PO NJEGOVIM REČI-  
MA, NAPAD SE DESIO U RECI  
MRTVIH, IZMEĐU RAVNE STENE  
I SLOMLJENOG STABLA.  
MELANI JE NESTALA,  
MOŽDA JE OTETA.



KAD SE  
OSVESTIO, NATOVARIO  
JE TELA VOJNIKA IZ  
PRATNJE U KOLA. ZATIM  
SE UPUTIO KA UTVRĐE-  
NJU. NO TOKOM  
PUTA SE PONOVO  
ONESVESTIO.



APAČI?! KAKO  
JE TO MOGUĆE?  
OSAMNAEST MESECI  
NISMO IMALI NIJEDAN  
NAPAD. U SAN KARLOSU  
JE SVE MIRNO. NIŠTA NIJE  
NAGOVEŠTAVALO OVAKVO  
NEŠTO... KOLIKO  
IH JE BILLO?



REDOV  
DJUII POMINJE  
DVADESET  
RATNIKA.



IZADIMO NA  
TREM, U KANCE-  
LARIJI JE PA-  
KLENO VRUĆE.

TI APAČI SU  
SIGURNO DOŠLI IZ  
MEKSIKA. SLUČA-  
JAN SUSRET.

PO MOM MI-  
ŠLJENJU, APAČI  
SU DELOVA-  
LI PLANSKI.



OBJASNITE,  
MEK KOJE!

ZAŠTO SU RAZO-  
DENULI MRTVE, ALI NE  
I REDOVA DJUIJA? ZA-  
ŠTO SU UZELI KONJE IZ  
PRATNJE, ALI NE  
I ZAPREŽNE?





DA, ZAŠTO?  
VRAŽJEG MU  
BOGA!

JER SU ZNALI  
DA DJULI NIJE MRTAV.  
IZ ISTOG RAZLOGA  
ŠTO SU GA SAMO  
ONESVESTILI, I TO  
SU ZNALI.

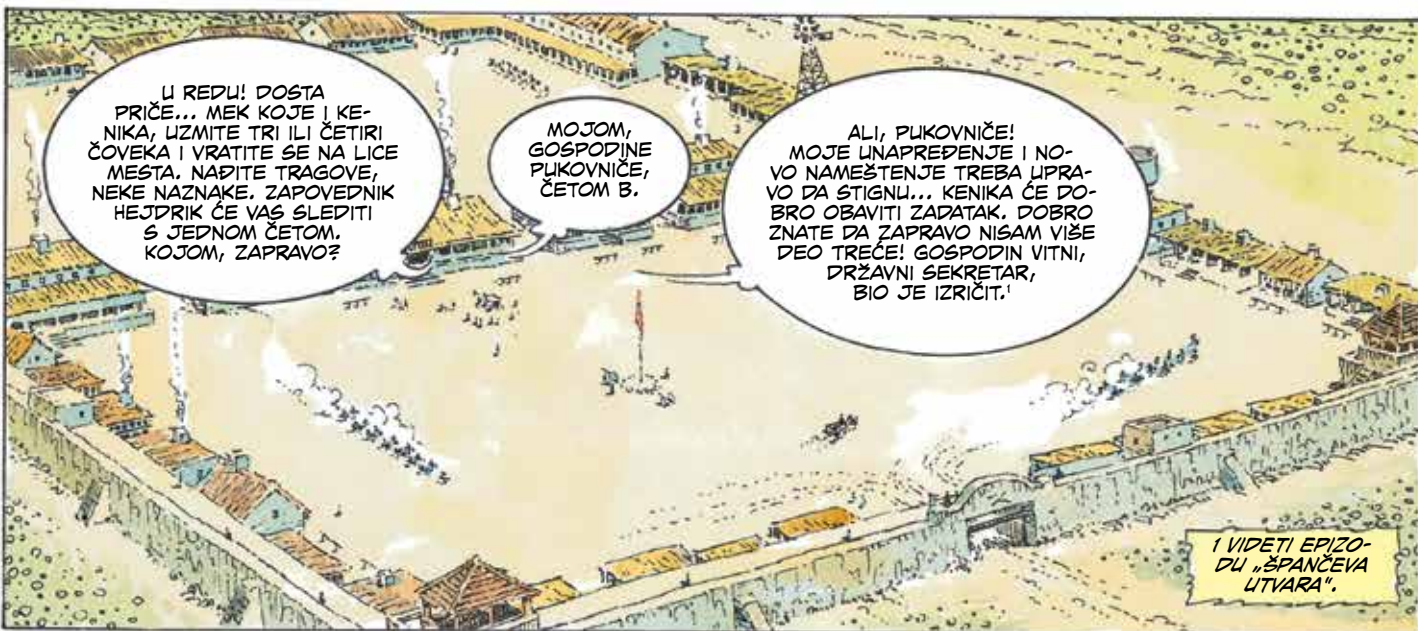
ŠTO SE TIČE  
ZAPREŽNIH KONJA,  
ŽELELI SU DA SE  
DJULI VRATI KAD  
DOĐE SEBI.



SVE TO NEMA  
SMISLA! I NIJE PO  
APACKIM OBIČAJIMA... NIŠTA NE  
SHVATAM,  
A MELANI?

AKO NE NAĐEMO  
NJENO TELO... UZELI  
SU JE KAO ZAROB-  
LJENICU. A VI ZNA-  
TE KAKVI SU PREMA  
BELIM ŽENAMA.

ČUPOVIŠTA!  
POBIČU IH... SVE!  
SLEDIČU IH DO  
PAKLA.



U REDU! DOSTA  
PRIČE... MEK KOJE I KE-  
NIKA, UZMITE TRI ILI ČETIRI  
ČOVEKA I VRATITE SE NA LICE  
MESTA. NAĐITE TRAGOVE,  
NEKE NAZNAKE, ZAPOVEDNIK  
HEJDRIK ĆE VAS SLEDITI  
S JEDNOM ČETOM,  
KOJOM, ZAPRAVO?

MOJOM,  
GOSPODINE  
PUKOVNIČE,  
ČETOM B.

ALI, PUKOVNIČE!  
MOJE UNAPREĐENJE I NO-  
VO NAMEŠTENJE TREBA UPRA-  
VO DA STIGNU... KENIKA ĆE DO-  
BRO OBAVITI ZADATAK. DOBRO  
ZNATE DA ZAPRAVO NISAM VIŠE  
DEO TREĆE! GOSPODIN VITNI,  
DRŽAVNI SEKRE TAR,  
BIO JE IZRIČIT!

I VIDETI EPIZO-  
DU „ŠPANČEVA  
LITVARA“.



BAŠ ME BRIGA!  
NAREĐENJE IZ VAŠING-  
TONA JOŠ MI NIJE STI-  
GLO. ZA MENE STE  
I DALJE U SLUŽBI.  
I TREBA NAĆI  
MELANI.

TO NIJE PO  
PRAVILIMA!

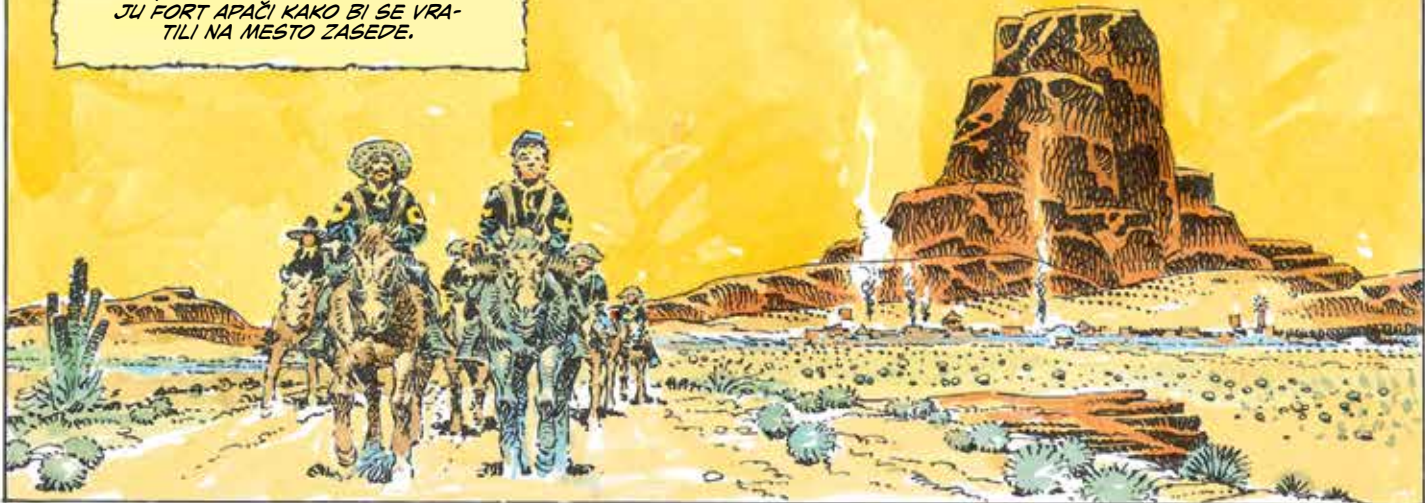


ZNAM, DRAGI  
MOJ MEK KOJE, ALI  
POTREBNI STE MI.  
SAMO JOŠ OVAJ  
PUT, A? HAJDE,  
RECITE DA.

DOBRO! ALI  
SAMO DA BISMO  
NAŠLI MELANI... ZA  
ŠTA NEMA BAŠ MNO-  
GO NADE, PO MOM  
MIŠLJENJU.



SAT KASNIJE MEK KOJ, KENIKA, NAREDNIK ČARLI, TE KONJANICI GUTI, DRUO, MARTINEZ I BRUKS NAPUŠTAJU FORT APAČI KAKO BI SE VRATILI NA MESTO ZASEDE.



KASKAJU NA JUG, NAPUŠTAJUĆI RAVNU I PESKOVITU PUŠTINJU PROŠARANU KAKTUSIMA, PA ZALAZE U STENOVITI PREDIO ISPLUNJEN TRNOVITIM GRMLJEM.



OSTAVIVŠI KAMENE FORMACIJE ZA SOBOM, STIŽU NA VRH JEDNE UZVIŠICE, A NEŠTO DALJE, MEĐU PEŠČANIM DINAMA, UGLEDAJU KORITO ISUŠENE REKE, GDE JE BILA POSTAVLJENA ZASEDA.

ENO REKE!



OVDE SE ODVAJA PUT KOJI SILAZI U REČNO KORITO... I TRAGOVITIM TOČKOVAMA ZAPREGE.



POGLEDAJ!

DA, TO JE TO.





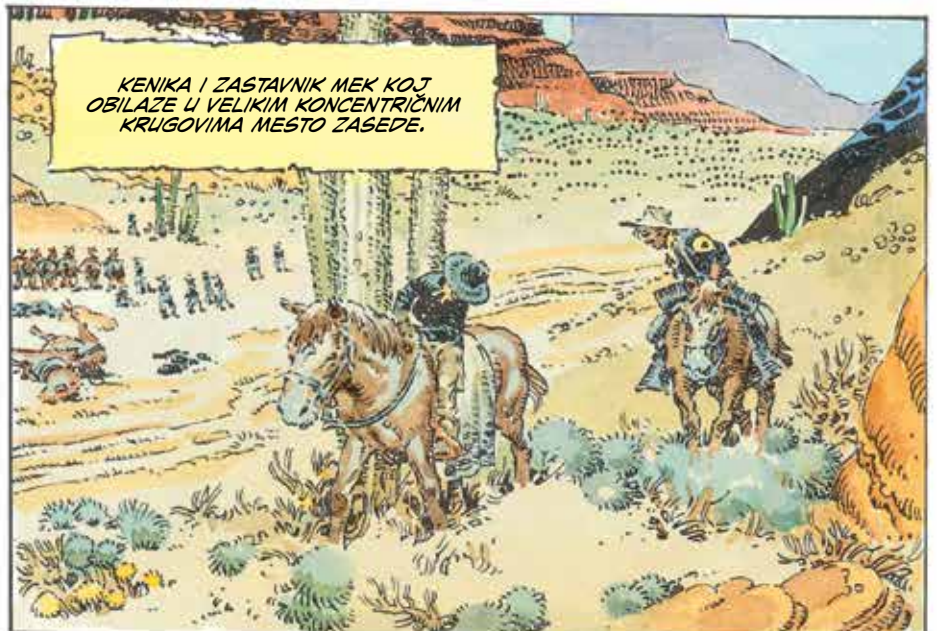


DAKLEŽ  
KAKO TI SE  
OVO ČINI?

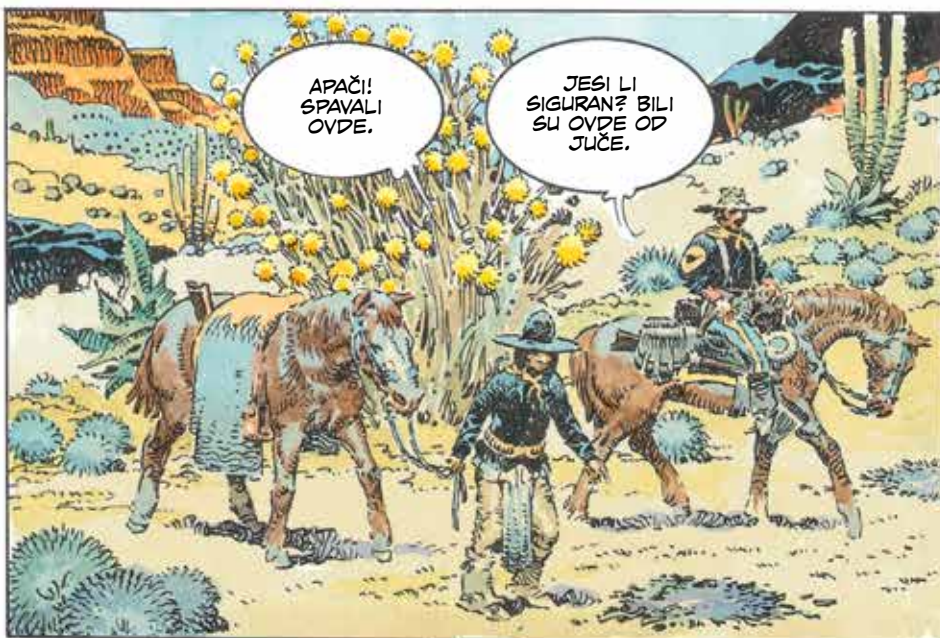
BILO IH PET-  
NAESTAK, NE VIŠE...  
DEVOJKU STAVILI  
OVDE NA JEDNOG  
KONJA OD PRATNJE.  
ONDA OTIŠLI  
ONUDA.



HAJDE DA  
VIDIMO DA LI SU  
VREBALI ZAPRE-  
GU... ILI SU SLU-  
ČAJNO NAIŠLI  
OVUDA.



*KENIKA I ZASTAVNIK MEK KOJ  
OBILAZE U VELIKIM KONCENTRIČNIM  
KRUGOVIMA MESTO ZASEDE.*



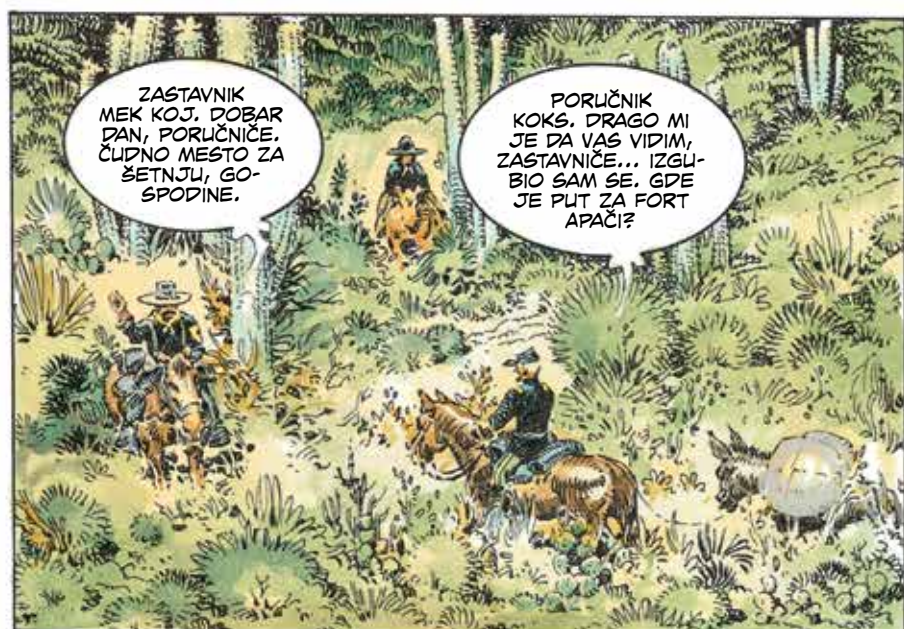
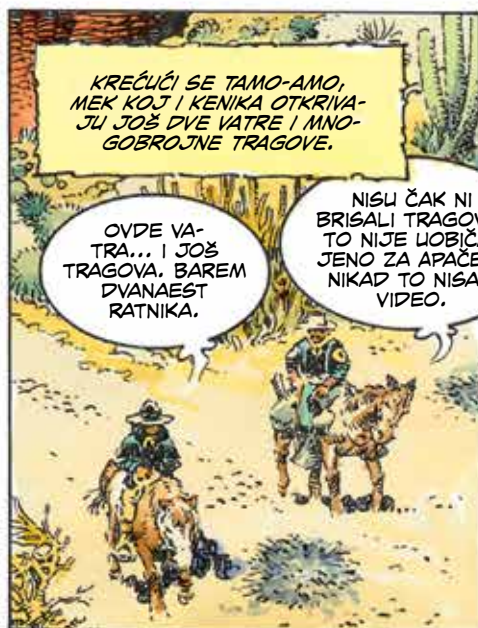
APAČI!  
SPAVALI  
OVDE.

JESI LI  
SIGURAN? BILI  
SU OVDE OD  
JUČE.

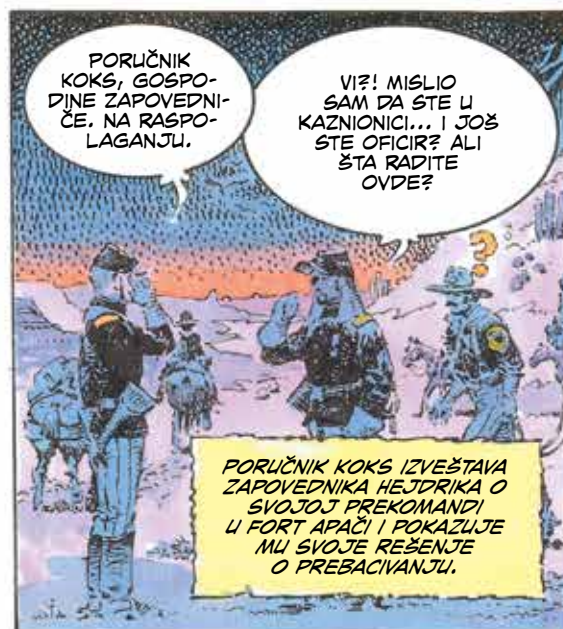
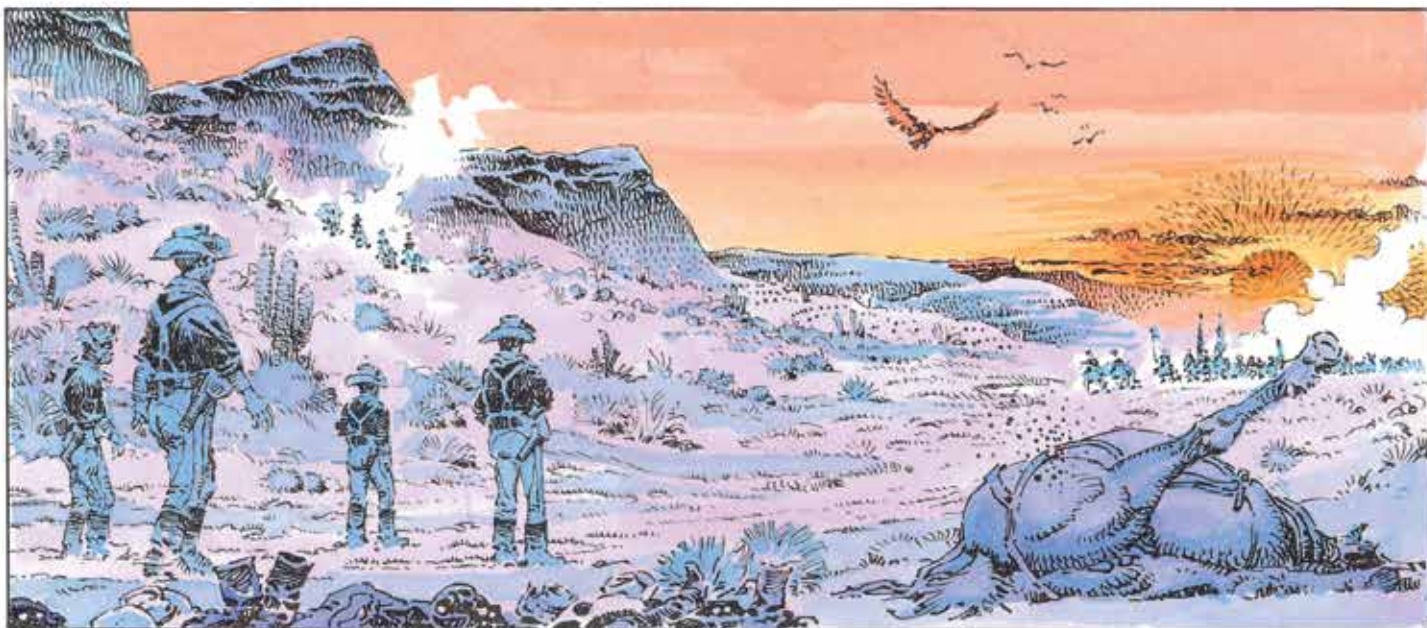


ONI NOĆU  
PALILI VATRU,  
ONI BILI OVDE  
DVA DANA.













MEK KOJ  
PRENOSI  
ZAPO-  
VEDNIKU  
HEJDRIKU  
NAJNOVIJA  
OTKRIĆA O  
OSTACIMA  
VATRI, TRA-  
GOVI-  
MA ITD.

ZASEDA.  
TI APAČI SU  
ZNALI DA ĆE ZA-  
PREGA PROĆI TUPA.  
ŠTA VI MISLITE  
O TOME?

IMAJU DESET  
SATI PREDNOSTI  
PRED NAMA. IMA  
IH PETNAESTAK, A  
MELANI JE S NJIMA.  
ŽIVA JE, I NE  
ŽURI IM SE.

TO JE ONO  
ŠTO ME BRINE.  
KREĆU SE  
POLAKO.



ZAŠTO?

NEMAM  
POJMA!



ONDA  
NAPRED!  
SUSTIG-  
NIMO IH.



U PRAVLINOM PORETKU ČETA  
KREĆE ZA APAČIMA I OTISKUJE  
SE U NOĆ.



PRATEĆI TRA-  
GOVE DOBRO  
VIDLJIVE U  
MEKOM TLU,  
ČETA IZLAZI  
IZ PESKOVITE  
OBLASTI ŠUME  
KAKTUSA, TE  
ULAZI U KANJON  
VISOKIH KAMENIH  
ZIDOVA, POGO-  
DAN ZA ZASEDU.  
ALI NIŠTA SE NE  
DOGAĐA. PUN  
MESEC OBASJA-  
VA AVETINJSKE  
OBLIKE STENA  
POMEŠANIH S  
GRMLJEM.



NEGDE OKO  
PONOCI, UPRKOS  
HEJDRIKOVIM  
NAREĐENJI-  
MA DA TREBA  
NASTAVITI NA-  
PREDOVANJE,  
ISCRPLJENI  
KONJI SAMO ŠTO  
SE NISU SRU-  
ŠILI. ČETA SE  
ULOGORILA NA  
SAMOM IZLAZU  
IZ KANJONA,  
BEZ PALJENJA  
VATRE.





NEŠTO DA-  
LJE, NA PET  
SATI HODA, NA  
OBALI REKE  
OVIČENE ŽBU-  
NJEM I KAME-  
NIM NANOSIMA,  
APAČKI OTIMACI  
I MELANI ZAU-  
STAVLJAJU SE  
DA PRENOĆE.  
IZDVOJENO  
NA KILOMETAR  
OPATLE, NEKO-  
LIKO STRAŽARA  
ČUVA LOGOR.



PAS SE  
PEČE  
NA  
RAŽNJU.

TI JESTI!  
TI TREBATI  
SNAGA.



PSEĆE  
MESO! NIKAD  
NE BIH POMI-  
SLILA.



NOĆ PROTI-  
ĆE MIRNO.  
UZNEMIRENIH  
ČULA, MELANI  
NE MOŽE  
DA ZASPI.

NISU ME NI TAKLI.  
NEMA MUČENJA, ŠTA  
HOĆE OD MENE? ŠTA  
ME SIGURNO TRAJI,  
S VOJNICIMA. MORAM  
OSTATI SMIRENA... MIR-  
NA. NE SMEM IM  
POKAZATI STRAH.  
MIRNA!

16  
PALA  
CIOS



# NA TRAGU HEROJA

**V**rlo je moguće da bi životni put jednog mladog studenta umetničke škole u Madridu, da nije izbio nemilosrdni i prljavi građanski rat koji je podelio zemlju, bio sasvim drugačiji, a da bi strip-scena Španije i Evrope bila uskraćena za jednog vrhunskog i samosvojnog autora. Ovako, Antonio Hernandez Palasios bio je prinuđen da se okrene osmišljavanju i ilustrovanju filmskih plakata, što mu je kasnije pomoglo da plastičnije oslikava motive i istovremeno razvije sklonost ka monumentalnosti izraza. Potom se prebacio na crtanje portreta, velikih murala (posebno se ističu motivi Don Kihota), ilustrovanje knjiga i reklamnih postera, ali shvatio je da tu ne može u potpunosti da se pronađe, pa je od četrdesetih godina XX veka počeo da se etablira kao strip-crtič. Počeo je najpre rad na *Doku Sevidžu*, ali pravi talenat mogao se videti u *Manosu Keliju*, stripu vestern tematike, u kojem je ogolio mit o osvajanju Zapada koji su nametali američki filmovi i uspeo da doprinese obnovi i osnaženju španskog stripa, dodajući svemu tome malo iberijskog šmečka i nacionalnog ponosa. Međutim, njegova zvezda počinje da sija kada, takođe za časopis *Trinka*, objavljuje naslove *La Paga del Soldado (Vojnikova plata)* i, posebno, nacionalni ep *El Sid* u stripskoj formi. Nije mala stvar prepustiti kulturološko nasleđe nacije jednom umetniku i jasno je da je taj umetnik izvesno morao nečim zaslužiti čast da i u grafičkoj formi predstavi najveća moralna načela koja odlikuju dati ep. Naravno, vrlo brzo je usledila i međunarodna slava, kao i priznanje, a francuski izdavač *Dargo* ponudio mu je da grafički predstavi scenario Gurmelana o konfederacijskom poručniku Mek Koj, naslov zahvaljujući kojem je stekao sveopštu popularnost. Brojne najveće i najuglednije nagrade, kao što su *Yellow Kid (Žuti dečak)* u Luki ili *Feniks* u Parizu, predstavljale su samo logičnu posledicu jednog izuzetno predanog stvaralaštva.

I zaista, čini se kao da je herojski svet tragao za umetnikom koji će najbolje oslikati njihova dostignuća, a već i iz pukog uvida u tek nekoliko naslova iz bogatog Palasiosovog repertoara jasno nam je da ih je našao u njemu: nacrtao je *Maldororova pevanja* za časopis *Metal irlanu*, strip o Simonu Bolivaru (scenarista je ponovo bio Gurmelan, i takva sinergija crtača i pisca ponovo je došla do izražaja), o istoriji Andaluzije, o prvom Kolumbovom putovanju, o osvajanju nove Španije... Da, Palasiosa je snažno privlačila ona posebna crta ličnosti, ličnosti kojima ništa ne može stati na put i koje su u stanju da „prelome” stvarnost po svojoj

volji. Shvatio je da heroji nisu nužno bili rađani u samom ratu, već i u kulturi i ostalim oblastima ljudskog stvaralaštva. S druge strane, kao da je i samo to interesovanje za velike ličnosti, odvažne i neustrašive junake, savršeno odgovaralo njegovom autentičnom ali nepogrešivo prepoznatljivom stilu. Iako se kretao u realističnim okvirima, Palasiosovo umetanje raskošne i pompezne palete boja, s neočekivanim kontrastima, uz barokno šrafranje likova i predela, zahtevalo je od čitalaca da se dobro zagledaju u tu veličanstvenu tapiseriju u kojoj su se prednji plan i likovi u njemu maltene stapali s pozadinom. Sve je u njegovom crtežu bilo podređeno herojima: čak su i panorame pustinjaških predela pod nemilosrdnim suncem ili oštri i pusti planinski prevoji šibani ledenim vetrovima spektakularni u svojoj grandioznoj nepomičnosti.

Logično je, dakle, što je jedan takav crtački heroj radio na heroju Divljeg zapada kao što je Mek Koj, isprva pomalo preuveličanom i nadljudskom u izvedbi, ali kasnije daleko realnijem i duboko ljudskom u postupcima. Mada bi se na prvi pogled moglo reći da je od samog starta imao težak zadatak da se izbori za svoje mesto među brojnim strip-naslovima vestern žanra, jer konkurencija je doslovno bila planetarna i retke su bile sredine s ma kakvom tradicijom u devetoj umetnosti da nisu izbacile makar nekoliko kvalitetnih naslova, a ponajviše u „matičnoj” zemlji Mek Koj, Francuskoj, gde je Bluberijeva senka bila i uzor i opterećenje, kada sklopite korice poslednje epizode, više nemate nikakvu dilemu. Reč je o prelepom stripu koji je fino ostario, stripu koji možda nema bogzna kakvu kompleksnu priču, ali neposredna kombinacija humora i reskih, surovih scena, prožeta junaštvom običnih ljudi, ima neki svoj neprolazni šmek, drugačiji od poručnika Bluberija ili, recimo, Džonatana Kartlanda, ali samosvojan. Naposljetku, u toj težnji likova za najvrednijim u etosu svakog čoveka (pravdoljubivost, čojstvo, poštovanje slobode i netaknute prirode...) uživali su duži niz decenija i domaći čitaoci, ponajviše u *Eks almanahu*, *Superu*, *Politikinom zabavniku* i *Biser stripu*...

Upravo je spomenuta sinergija kreativnog dvojca serijala doprinela da heroj s početka ove završne reči, maestro Palasios, istraje i, iako poluslep, dovrši poslednje dve priče. Uvek nezasićen vizuelne gozbe i uživajući u svakoj njenoj mrvici, posebno smo zadovoljni što smo i našim čitaocima omogućili da isprate te završne kadrove i s herojem Mek Kojem odjašu u završne pustolovine!

**Uredništvo „Darkwooda”**



